

Amaloota Gabroota Ar-Rahmaan-Guduunfaa

Description

Alhamdulillah, amaloota gaggaarii Gabroota Ar-Rahmaan osoo ilaallu kunoo dhumarra geenye jirra. Harâ€™™a kutaa dhumaati fi mindaa isaanii ilaalun amaloota isaanii ni guduunfina. Dhugumatti namoonni amaloota gaggaarii qabanii fi hojii gaggaarii iimaana irratti hundeessun hojjatan, mindaan isaanii Rabbii oltaâ€™™aa biratti garmalee guddaadha. Yaa obboleessa/ yaa obboleetti koo! Nu keessaa eenyutu amaloota gaggaarii kanaan of faayun ganda lamaanitti sadarkaa fi kabaja olaâ€™™aanaa irra gahuu barbaadaa? In sha Allah amaloota kanniin gara dhumaarratti ni guduunfina. Amma amaloota hafan haa ilaallu:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ
أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا لِمَتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

â€œIsaan â€œGooftaa keenya! Niitolii keenya fi sanyii keenya irraa gammachuu ijaa kan taâ€™™an nuuf kenni. Warra Rabbiin sodaataniifis imaama (fakkeenya fi hogganaa) nu taasisi.â€• warra jedhaniidha.â€• Suuratu Al-Furqaan 25:74

Mufasssiroonni (hayyoonni Qurâ€™™aana ibsan) â€œgammachuu ijaa kan taâ€™™anâ€• jedhu, â€œ[Yaa Rabbii] niitolii fi sanyii Siif ajajamanii ijji teenya itti gammaddu nuuf kenni.â€• jechuun hiikan.[\[1\]](#)

Gabroonni Ar-Rahmaan ijji isaanii tan gammadduu fi qalbiin isaanii tasgabbootu yommuu niitii fi sanyiin isaanii Rabbiin qofa gabbaranii fi Isaaf ajajaman arganiidha. Niitolii fi ijoolleen isaanii warra iimaanaa, taqwaa fi hojii gaggaarii hojjatu taâ€™™uun namoota biroof fakkeenya akka taâ€™™an hawwu. Niiti fi sanyiin tee namoota amaloota baayaâ€™™ee gaarii (excellent qualities) qabaatan yoo taâ€™™an, hangam si gammachiisuu?

Namni niiti fi sanyiin isaa gaarii akka taâ€™TMan barbaadu, jalqaba mataan isaa gaarii taâ€™TMuu qaba. Kanaafi, gabroonni Ar-Rahmaan niiti fi sanyiin isaanii gaarii akka taâ€™TMan kadhachuu waliin mataa isaaniitiifis namoota gaarii akka taâ€™TMan kadhatu. **â€œWarra Rabbiin sodaataniifis imaama (fakkeenya fi hogganaa) nu taasisi.â€•** jechuun Rabbiin kadhatan.

Amaloota gabroota Ar-Rahmaan keessaa, isaan yeroo hundaa hanga warra sadarkaa muttaqootaa irra jiraniif fakkeenya taâ€™TManitti gara sadarkaa abraarotaa fi muhsintootatti akka olkaafaman hawwu.

Muttaqoota jechuun warra amanee wanta Rabbiin itti ajaje hojjatanii fi wanta Inni dhoowwe dhiisaniidha. Abraaronnis warra amanee wanta Rabbiin itti ajaje hojjatanii fi wanta Inni dhoowwe dhiisaniidha. Garuu hojii gaggaarii baayâ€™TMee hojjachuu fi wantoota makruh (jibbamaa) dhiisun sadarkaan isaanii muttaqoota ol taâ€™TMa. Muhsinoonnis warra amanee wanta Rabbiin itti ajaje hojjatanii fi wanta Inni dhoowwe dhiisaniidha. Garuu Rabbiin osoo arguu baataniyyu akka waan Isa arganiitti gabbaruun sadarkaan isaanii sadarkaa abraarotaa fi muttaqootaa ol taâ€™TMa. Muhsinoonni sadarkaa olâ€™TMaanaa irratti argamu.

Gabroonni ar-Rahmaan muhsintootaa fi abraarota keessaa taâ€™TMuun muttaqootaaf akka fakkeenya isaan godhu Rabbii oltaâ€™TMaa kadhatu. Dhugumatti, namni nama biraatiif fakkeenya gaarii taâ€™TMuuf nama isa hordofuu fi isatti hidhatu caalaa sadarkaan kan ol kaâ€™TMee fi amaloota gaggaarii baayâ€™TMee kan qabu taâ€™TMuu qaba.

â€œWarra Rabbiin sodaataniifis imaama (fakkeenya fi hogganaa) nu taasisi.â€• Kana jechuun yaa Rabbii keenya! Sadarkaa olâ€™TMaanaa kana irra nu geessi. Sadarkaan olâ€™TMaanaan kunis amanti keessatti fakkeenya fi hogganaa taâ€™TMuudha. Dubbii fi hojii isaanii keessatti muttaqootaaf fakkeenya gaarii taâ€™TMuudha. Hojii isaanii namoonni itti hidhatu, dubbii isaanititti ni tasgabbaaâ€™TMu. Warri kheeyri isaan duuka buâ€™TMu. Mataa ofiiti qajeelanii namoota biroos qajeelchu. Amanti keessatti fakkeenya gaarii fi hogganaa taâ€™TMuun obsaa fi yaqinaan (shakkii tokko malee dhugaan amanuun) malee hin guuttamu. Akkuma Rabbiin oltaâ€™TMaan jedhe:

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا
بِأَيَّتِنَا يُوْقِنُونَ

â€œYeroma isaan obsanii aayaata (mallattolee, ragaalee, keeyyattota) Keenyatti dhugaan aman, isaan keessaa hoggantoota ajaja Keenyaan [namoota] qajeelchan taasifne.â€• Suuratu As-Sajdah 32:24

Fakkeenya gaarii fi hoggantoota taâ€™TMuuf kadhachuun hojii akka hojjatan, Rabbiif ajajamu irratti akka obsan, Isa faallessu irraas akka obsan, rakkoolee cimoo irrattis akka obsanii fi beekumsa yaqiinatti nama geessu argachuu barbaachisa. Hojii, obsaa fi beekumsa malee sadarkaa olâ€™TMaanaa irra gahuun ni dandaâ€™TMamaa? (Hubachiisa: Isaan fakkeenya fi hogganaa taâ€™TMuuf kan dharraâ€™TMan namoota irratti olâ€™TMaantummaa argachuu fi beekkamaa taâ€™TMuuf osoo hin taâ€™TMin, Jaalala Rabbii barbaadun

namoota dukkana keessaa gara ifaatti baasufi. Nama Rabbiif jedhe namootaaf fakkeenya taâ€™™uu barbaadu fi nama addunyaaf jedhee hoggantummaa barbaadu wal bira qabi.)

Jazaan gosa hojiitin waan taâ€™™eef, gabroonni Ar-Rahmaan yommuu yaannii fi kaayyoon isaanii garmalee ol fagoo taâ€™™uu, Rabbiin manneen garmalee ol fagoo taâ€™™aniin isaan mindeesse.[2] Ni jedha:

﴿أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا﴾
﴿خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا﴾

â€œIsaan sun waan obsaniif jecha [Jannata keessatti] Iddoo Olâ€™™aanaa taâ€™™e badhaafamu. Ishee keessattis nagahaa fi salaama qunnamu. Achi keessa yeroo hundaa jiraatu. Ishiin iddoo qubannaa fi iddoo turtii taâ€™™uun garmalee miidhagde.â€• Suuratu Al-Furqaan 25:75-76

Aayata lamaan kanniin keessatti mindaa gabroonni Ar-Rahmaan Guyyaa Murtii Gooftaa isaanii biratti argatan ibsa. â€œIsaan sunâ€• kana jechuun gabroonni Ar-Rahmaan amaloota babbareedo kanaan ibsaman, â€œwaan obsaniifâ€• kana jechuun hojii gaggaarii hojjachuu irratti, wanta Rabbiin dhoowwe irraa fi balaa isaan muudateef sababa obsaniif, â€œ[Jannata keessatti] Iddoo Olâ€™™aanaa taâ€™™e badhaafamuâ€• kana jechuun akkuma isaan addunyaa keessatti sadarkaan isaanii iimaanan, hojii fi amaloota gaggaariin olkaâ€™™e, Guyyaa Qiyaamaas Rabbiin azza wa jalla Jannata qananii keessatti iddoo olâ€™™aanaan isaan badhaasa. Iddoon olâ€™™aanaan kuni gamoowwan (manneen) ol fagoo qananii barbaadamu hunda of keessatti qabataniidha.

â€œIshee keessattis nagahaa fi salaama qunnamu.â€•

Akka lugaatti jechi â€œtahiyyataâ€• jedhu hiika â€œnagaha guutuuâ€• qaba. Salaamnis hiika nagaha jedhu qaba. Garuu, tahiyyata salaama caalaa wali gala (aâ€™™amm) kan taâ€™™eedha. Salaamni hundi tahiyyata[3]

Jannata keessatti malaykoonni nagaha fi бага dhuftaniin isaan qunnamu. Salaama jechuun wanta jibbamaa fi hanqinna hundarraa nagaha taâ€™™uu waan taâ€™™eef, nafsee isaaniitii fi iddoo jireenyaa isaanii keessatti wanta isaan jeequ fi rakkisu hundarraa nagaha taâ€™™u. Rabbii oltaâ€™™aa irraa nagaha argatu. Malaykoonnis balbala hundaan isaanitti seenun â€œWaan obsitaniif nageenyi isin irratti haa jiraatu; gandi boodaa waa tole!â€•jedhu (Suuratu ar-Raâ€™™ad 13:23-24) Isaanis wal jidduutti nagaha walirratti qaraâ€™™u. Dubbiin, adeemsi fi jireenyi isaanii guutuun hundi wanta badaa fi fokkuu hundarraa nagaha kan taâ€™™eedha.

â€œAchi keessa yeroo hundaa jiraatu.â€• Hafiinsa xumura hin qabne achi keessatti kan hafan taâ€™™anii Jannata irraa Firdaws keessatti iddoo olâ€™™aanaa badhaafamu. â€œIshiin iddoo qubannaa fi iddoo turtii taâ€™™uun garmalee miidhagde.â€• Jannanii warra manneen ishii keessatti qubataniif iddoo qubannaa garmalee miidhagdeedha. Akkasumas, warroota wal ziyaaraniif (wal daawaâ€™™ataniif) iddoo turtii garmalee miidhagdeedha.[4]

Guduunfaa

Alhamdulillah gargaarsa Rabbii oltaâ€™aatin amaloota garboota Isaa gaggaarii taâ€™an ilaalle jirra. Sababa isaan hojii babbadaa fi amaloota fokkuu irraa fagaachuun hojii gaggaarii fi amaloota miidhagoon of faayaniif, mindaan isaanii Jannata keessatti iddoo olâ€™aanaa taâ€™e. Akkuma beekkamu, Jannata kan seenu warra xurii hojii fi amala badaa irraa qulqullaaâ€™aniidha. Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ﴾

•Warri Rabbii isaanii sodaatan gareedhaan gara Jannataa oofamu. Yeroma isaan ishiitti dhufanii balboonni ishii banaman, Waardiyoanni ishii, •Nageenyi isin irra haa jiraatu, qulqulluu taatanii jirtu. Keessatti hafoo taâ€™aatii ishii (Jannata) seenaa. •Isaaniin jedhu. •Suuratu Az-Zumar 39:73

Asitti •qulqulluu taatanii jirtu. •jecha jedhu itti haa xinxallinu. Jannanii iddoo qulqulluu fi nagahaa waan taatef, ganda warri qulqulluun seenudha. Warra qulqulluu jechuun warra qalbiin isaanii xurii akka shirkii, badii gurguddaa fi wantoota fokkuu biroo irraa qulqullooftedha. Kanaafi, gabroonni Ar-Rahmaan wantoota fokkuu irraa qulqullaaâ€™un hojii fi amaloota gaariin waan of faayaniif jazaan (mindaan) isaanii Jannata taâ€™e. **Mee amma amaloota gaggaarii isaan ittiin of faayanii fi amaloota badoo isaan irraa fagaatan haa guduunfinu:**

1-Dachii irra haala salphaan adeemu. Rabbii oltaâ€™aaf of gadi qabu. Gabroota Isaa irratti of hin tuulan. Akkasumas, na argaaf hin rincican. Adeemsi isaanii madaallamaa of tuuluu fi rincicuu irraa bilisa taâ€™eedha.

2-Yommuu namni gowwaa fi wallaalan dubbii badaa isaanitti dubbate, dubbii gaarii fi nagaha taâ€™een isatti deebisu. Gowwaa fi wallaalatti dubbii gaarii kan deebisan yoo taâ€™e, namoota biroottis dubbii irra gaarii deebisu jechuudha.

3-Gooftaa isaanitiif halkan ni salaatu

4-Akka Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa adabbii Jahannam isaan irraa deebisu garmalee kadhatu.

5-Yommuu baasi baasan garmalee hin qusatan, hin qisaasessanis. Baasin isaanii madaallamaadha.

6-Rabbiin waliin waan biraa hin kadhatan ykn hin gabbaran

7-Nafsee Rabbiin ajjeesu haraama godhe haqa malee hin ajjeesan

8-Zinaa (sagaagalummaa) hin raawwatan.

9-Yoo badii armaan olitti ykn kan biraatti kufan, tawbaa dhugaa tawbatu, hojii gaggaarii baayâ€™isanii fi qulqullinnaan hojjatu.

10-Hojii fi dubbii sobaa fi fokkuu irratti hin argaman ykn hin hirmaatan. Ragaa sobaa hin bahan.

11-Yommuu hojii fi dubbii faaydi hin qabnetti dhufan, kabajaan bira darbu.

12-Yommuu Qurâ€™aanni isaan irratti dubbifamu, jaamaa fi duudaa taâ€™muun irraa hin garagalan. Kana irra, itti xinxalluun ni fudhatu, ni hordofu.

13-Niitiwwan isaanii, sanyii isaanitii fi mataa ofiitiif akka amaloota gaggaariin faayamanii fi sadarkaa olâ€™aanaa irra gahan Rabbii oltaâ€™a kadhatu.

Mee amma irra deebine lakk.4 fi 13 haa ilaallu. Lakk.4 keessatti Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalamaa akka adabbii Jahannam isaan irraa deebisu kadhatu. Adabbi Jahannam isaan irraa akka deebisu kadhachuun, badii irraa isaan eegu fi badii darbee isaaniif araaramu of keessatti qabata. Kanaafu, Yaa Rabbi adabbii Jahannam nurraa deebisi jedhanii kadhachuun isaanii adabbii, hojii fi amaloota fokkuu hunda akka isaan irraa deebisu kadhachaa jiru. Lakk.13 keessatti immoo muttaqootaf imaama nu godhi jedhanii yommuu kadhatan, hojii fi amaloota gaggaariin akka isaan faayu kadhataa jiru. Kanaafu, gabroonni Ar-Rahmaan adabbii, hojii badaa fi amaloota fokkuu ofirraa deebisuuf akkasumas, hojii fi amaloota gaggaariin of faayuf Rabbi oltaâ€™aa kadhatu. Sababa kanaan iddoo olâ€™aanaa badhaafaman. Osoo gargaarsa Isaa argachuu baatanii silaa bakka olâ€™aanaa kana ni gahuu? Kuni kan agarsiisu hanga dandaâ€™an carraaqu waliin yeroo hundaa Rabbi oltaâ€™aa kadhachuudha. Mata-duree kana duâ€™aayi Ergamaa Rabbi (SAW) irraa gabaafame kanaan haa xumuru:

ØšÙ,,Ù,,ÙŽÙ‘Ù‡Ù•Ù ÙŽÙ‘ ØšÙ‡Ù‘Ø‘Ù‘Ù‘ÙŠ Ù,,Ø£ÙŽØÙ‘Ø³ÙŽÙ‘Ù‘ØšÙ,,Ø£ÙŽØ¹Ù‘Ù ÙŽØšÙ,,Ù•Ù‘ÙŽØ£ÙŽØÙ‘Ø³ÙŽÙ‘Ù‘ØšÙ,,Ø£ÙŽØ®Ù‘Ù,,ØšÙŽÙ,Ù•Ù,,ØšÙŽ ÙŠÙŽÙ‡Ù‘Ø‘Ù ÙŠ Ù,,Ø£ÙŽØÙ‘Ø³ÙŽÙ‘Ù‘Ù‡ÙŽØš Ø£Ù•Ù,,ØšÙŽÙ‘ Ø£ÙŽÙ‘Ù‘Ø³ÙŽ Ù‘ÙŽÙ,Ù•Ù‘Ù‘ÙŠ Ø³ÙŽÙŠÙ‘Ù‘Ø¹ÙŽ ØšÙ,,Ø£ÙŽØ¹Ù‘Ù ÙŽØšÙ,,Ù•Ù‘ÙŽØ³ÙŽÙŠÙ‘Ù‘Ø¹ÙŽ ØšÙ,,Ø£ÙŽØ®Ù‘Ù,,ØšÙŽÙ,Ù•Ù,,ØšÙŽ ÙŠÙŽÙ,Ù•ÙŠ Ø³ÙŽÙŠÙ‘Ù‘Ø¹ÙŽÙ‡ÙŽØš Ø£Ù•Ù•Ù,,ØšÙŽÙ‘ Ø£ÙŽÙ‘Ù‘Ø³ÙŽ

Allaahumma-hdinii li ahsanil aâ€™amaali wa ahsanil akhlaaqi, laa yahdi li ahsanihaa illaa anta.

Waqinii sayyiâ€™al aâ€™amaali wa sayyiâ€™al akhlaaqi, laa yaqii sayyiâ€™ahaa illaa anta.

â€™Yaa Rabbi! Hoji hundarra gaarii taâ€™ee fi amala hundarra gaarii taâ€™etti na qajeelchi,

[hojii fi amala] hundarra gaarii taâ€™etti kan qajeelchu si malee hin jiru. Hojii badaa fi amala

badaa irraa na eegi. [Hojii fi amala] badaa irraa kan nama eegu si malee hin jiru.â€™• [An-Nisaaâ€™i](#)

896

wa aakhiru dawâ€™aanaa anilhamdulillah Rabbiil aalamiin.

Kitaabban wabii:

[1] Tafsiira Ibn Kasiir 6/132, Tafsiir Qurxubii 15/488

[2] Tafsiiru Saâ€™dii-fuula 688

[3] Tafsiiru Qurâ€™aanil Kariim, Suuratu Furqaan, fuula 340, Muhammad bin Saalih Useymiin

[4] [Maâ€™ariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi](#) -6/669, sifaatu Ibaadu Rahmaan fuula 31

Date Created

November 16, 2019

Author

admin